

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การทำลายเอกสารฉบับที่ห้างหุ้นส่วนและบริษัทยื่นไว้ต่อนายทะเบียน

กระทรวงพาณิชย์ได้มีหนังสือ ที่ พณ ๐๘๐๓/๑๔๑๙ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้เคยหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บรักษาต้นฉบับเอกสารของห้างหุ้นส่วนและบริษัทตามมาตรา ๑๐๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นสรุปได้ว่า แม้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะได้จัดเก็บรักษาต้นฉบับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนและเอกสารที่กฎหมายบัญญัติให้ห้างหุ้นส่วนและบริษัทส่งต่อนายทะเบียนไว้ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แล้วก็ตาม กรมพัฒนาธุรกิจการค้าก็ไม่สามารถทำลายต้นฉบับเอกสารดังกล่าวได้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๖๓/๒๕๔๘)

ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา การยื่นคำขอจดทะเบียนและเอกสารของห้างหุ้นส่วนบริษัทที่มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคจะกำหนดให้ต้องยื่นเอกสารพร้อมฉบับอีก ๑ ฉบับ (กฎกระทรวงพาณิชย์ออกตามความในมาตรา ๑๐๑๔ มาตรา ๑๐๑๕ และมาตรา ๑๐๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) โดยต้นฉบับเอกสารจะจัดเก็บไว้ที่หน่วยงานของกระทรวงพาณิชย์ในภูมิภาคซึ่งมีหน้าที่รับจดทะเบียน สำหรับฉบับจะจัดส่งมาเก็บที่ส่วนกลางเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และใช้ประโยชน์ในการดำเนินการอื่น เช่น การประมวลข้อมูลและการสแกนภาพถ่ายเอกสารเข้าระบบคอมพิวเตอร์ในฐานข้อมูล เป็นต้น ซึ่งต่อมาเมื่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้พัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาคทุกจังหวัดสามารถสแกนภาพถ่ายเอกสารเข้าระบบฐานข้อมูลได้แล้วทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ฉบับที่เก็บไว้ที่ส่วนกลาง จึงได้ยกเลิกการยื่นเอกสารฉบับดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๙ เป็นต้นมา (กฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙)

เอกสารฉบับที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้รับและเก็บรักษาไว้ตั้งแต่แรกเป็นเอกสารที่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เสร็จสิ้นแล้ว และมีปริมาณมากต้องใช้สถานที่และบุคลากรในการดูแลรักษาจำนวนมาก ประกอบกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีความจำเป็นต้องใช้สถานที่ในการให้บริการประชาชนให้มีความสะดวกคล่องตัวยิ่งขึ้น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จึงมีความประสงค์จะทำลายเอกสารฉบับที่ได้จัดเก็บรักษาไว้ดังกล่าว

ในเรื่องนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีความเห็นในเบื้องต้นว่า กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (เรื่องเสร็จที่ ๑๖๓/

๒๕๔๘) โดยการเก็บรักษาต้นฉบับเอกสารไว้แล้ว ซึ่งประชาชนทั่วไปชอบที่จะขอตรวจดูเอกสารต้นฉบับได้ ส่วนเอกสารที่ประสงค์จะทำลายนั้นเป็นเพียงเอกสารคู่ฉบับที่กำหนดให้ยื่นพร้อมเอกสารต้นฉบับเท่านั้น ดังนั้น จึงน่าจะสามารถทำลายเอกสารดังกล่าวได้โดยปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นเอกสารมหาชนซึ่งหากมีการดำเนินการผิดพลาดไปอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนโดยทั่วไปและอาจมีประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย เนื่องจากเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้ต้องยื่นต่อนายทะเบียน ดังนั้น กระทรวงพาณิชย์ จึงขอหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้ความเห็นด้วยว่า กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จะสามารถทำลายเอกสารคู่ฉบับได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของกระทรวงพาณิชย์ โดยได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) และผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ) แล้ว เห็นว่า เอกสารคู่ฉบับที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียนตามข้อ ๔^๑ แห่งกฎกระทรวงพาณิชย์ออกตามความในมาตรา ๑๐๑๔ มาตรา ๑๐๑๘ และมาตรา ๑๐๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และข้อ ๖^๒ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๑ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ออกตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท) นั้น เป็นเอกสารที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียนไว้ตามกฎกระทรวงเดิม ซึ่งต่อมากระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท จำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๑) และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๑ (พ.ศ. ๒๕๓๖) โดยกฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท จำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ไม่ได้กำหนดให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต้องยื่นเอกสารคู่ฉบับอีกต่อไป ส่วนเอกสารต้นฉบับนั้นกรมพัฒนาธุรกิจการค้ายังได้เก็บรักษาไว้ที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในท้องที่ที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นจดทะเบียน ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถขอตรวจเอกสารหรือจะขอให้คัดสำเนาหรือเนื้อความในเอกสารพร้อมคำรับรองว่าถูกต้องมอบให้ได้ตามมาตรา ๑๐๒๐

^๑ ข้อ ๔ คำขอจดทะเบียนและเอกสารซึ่งยื่นต่อทะเบียนอื่นนอกจากที่ตั้งที่กระทรวงพาณิชย์ ให้ทำยื่นต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยคู่ฉบับ

^๒ ข้อ ๖ คำขอจดทะเบียนและเอกสารซึ่งยื่นต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทอื่นนอกจากสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ให้ทำยื่นต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยคู่ฉบับ

วรรคหนึ่ง^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๕๑ นอกจากนั้น เอกสารคู่ฉบับที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้เก็บรักษาให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในภายหลังด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์^๔ ที่มีการเก็บรักษาเป็นเอกสารต้นฉบับ และเป็นการเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความตามที่กฎหมายต้องการตามมาตรา ๑๒/๑^๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๑๐^๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๑๒^๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่บุคคลทั่วไปยังสามารถที่จะ

^๓ มาตรา ๑๐๒๐ บุคคลทุกคนเมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว ชอบที่จะตรวจเอกสารซึ่งนายทะเบียนเก็บรักษาไว้ได้ หรือจะขอให้คัดสำเนาหรือเนื้อความในเอกสารฉบับใด ๆ พร้อมด้วยคำรับรองว่าถูกต้องมอบให้ก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร

ฯลฯ

ฯลฯ

^๕ มาตรา ๑๒/๑ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับกับเอกสารหรือข้อความที่ได้มีการจัดทำหรือแปลงให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในภายหลังด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการเก็บรักษาเอกสารและข้อความดังกล่าวด้วยโดยอนุโลม

การจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

^๖ มาตรา ๑๐ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้นำเสนอหรือเก็บรักษาข้อความใดในสภาพที่เป็นมาแต่เดิมอย่างเอกสารต้นฉบับ ถ้าได้นำเสนอหรือเก็บรักษาในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าได้มีการนำเสนอหรือเก็บรักษาเป็นเอกสารต้นฉบับตามกฎหมายแล้ว

(๑) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ในการรักษาความถูกต้องของข้อความตั้งแต่การสร้างข้อความเสร็จสมบูรณ์ และ

(๒) สามารถแสดงข้อความนั้นในภายหลังได้

ความถูกต้องของข้อความตาม (๑) ให้พิจารณาถึงความครบถ้วนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดของข้อความ เว้นแต่การรับรองหรือบันทึกเพิ่มเติม หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตามปกติในการติดต่อสื่อสาร การเก็บรักษา หรือการแสดงข้อความซึ่งไม่มีผลต่อความถูกต้องของข้อความนั้น

^๗ มาตรา ๑๒ ภายใต้อำนาจบทบัญญัติมาตรา ๑๐ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้เก็บรักษาเอกสารหรือข้อความใด ถ้าได้เก็บรักษาในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าได้มีการเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความตามที่กฎหมายต้องการแล้ว

ขอตรวจเอกสารหรือจะขอให้คัดสำเนาหรือเนื้อความในเอกสารพร้อมคำรับรองว่าถูกต้องมอบให้
ตามมาตรา ๑๐๒๐ วรรคหนึ่ง^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้
อีกทางหนึ่งด้วย

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึง
มีความเห็นว่า กรมพัฒนาธุรกิจการค้าสามารถทำลายเอกสารฉบับดังกล่าวได้

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๕๒

(๑) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่
เปลี่ยนแปลง

(๒) ได้เก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นอยู่ในขณะที่สร้าง ส่ง หรือ
ได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น หรืออยู่ในรูปแบบที่สามารถแสดงข้อความที่สร้าง ส่ง หรือได้รับให้ปรากฏอย่าง
ถูกต้องได้ และ

(๓) ได้เก็บรักษาข้อความส่วนที่ระบุถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง และปลายทางของข้อมูล
อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนวันและเวลาที่ส่งหรือได้รับข้อความดังกล่าว ถ้ามี

ความในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับข้อความที่ใช้เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งหรือรับ
ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น